

BESLUT "NATURRESERVAT SKATTLÖSBERGS BY": 1978-02-14
SKÖTSELPLAN "NATURRESERVAT SKATTLÖSBERGS BY"

LÄNSSTYRELSEN KOPPARBERGS LÄN
Naturvårdsenheten

BESLUT 1978-02-14
DNR: 11.121-1849-71 (2085)

NATURRESERVATET FÖR SKATTLÖSBERGS BY, LUDVIKA KOMMUN
2 bilaga

BESKRIVNING AV RESERVATET:

Reservatets benämning: Naturreservatet Skattlösbergs by
Kommun: Ludvika kommun
Socken: Grangärde socken
Fastigheter: Del eller delar av följande fastigheter: Skattlösberget 2:2, 3:1, 4:1, 4:2, 5:1, 8:2, 8:3, 10:1, 19:1 och mark samfärd för Skattlösbergets by
Lägesbeskrivning: Topografisk karta 12E Säfsnäs SO
koord X=66738, Y=14417
Areal: 50 ha
Förvaltare: Skogsvårdsstyrelsen

GRUND FÖR BESLUTET:

Ändamålet med bildande av naturreservatet är att bevara byn med dess slätterängar och åkrar samt att genom en aktiv vård skapa möjligheter att för framtiden uppvisa en gammal odlingsform och de numera ovanliga växter, som gynnats av slätterängsbruket.

Med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822) förklarar länsstyrelsen det område som utmärkts på bifogade karta som naturreservat.

För att trygga ändamålet med reservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen samt 8 § naturvårdskungörelsen (1974:1028) att nedan angivna föreskrifter samt vård- och förvaltningsbestämmelser skall gälla för området.

A. Föreskrifter jämlikt av 8 § naturvårdslagen om inskränkning i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar skall förbud gälla att

- förändra odlingsrösen och stengärdesgårdar,

- anbringa tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning, informations- och fridlysningstavlor undantagna,
- tillföra växtnäringsämnen till slätterängarna.
- inplantera för området främmande växter.

Utan länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att

- anlägga väg, stig eller parkeringsplats,
- bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar områdets topografi och landskapets allmänna karaktär, yt- eller dräneringsförhållanden genom att gräva, spränga, muddra, borra, schakta, dika, dämna, dränera eller utfylla, (gäller ej åtgärder i samband med drivandet av jordbruk i nuvarande omfattning),
- avverka eller utföra skogsvårdande åtgärder utöver vad som framgår av skötselplanen,
- dra fram mark- eller luftledning,
- uppföra helt ny byggnad eller förändra befintlig byggnads yttre utseende.

B. Föreskrifter jämlikt 9 § naturvårdslagen om skyldighet för markägare och annan sakägares att tåla visst intrång.

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att de åtgärder vidtas inom området som framgår av till detta beslut fogad skötselplan.

C. Föreskrifter jämlikt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att

- medföra ej kopplad hund,
- göra upp eld,
- framföra motordrivet fordon annat än på anvisade vägar,
- parkera annat än på särskilt anvisade platser,
- uppställa husvagn annat än tillfälligt vid dagsbesök,
- bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar, plocka blommor och gräs eller skada vegetationen i övrigt,
- att tälta,
- anbringa tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning,
- på ett störande sätt använda radioapparat, grammofon, bandspelare, e d.

D. Bestämmelser jämlikt 8 § naturvårdskungörelsen om vård och förvaltning.

Syftet med vården och förvaltningen är att bevara

- kulturmiljö i landskapsbilden,
- den speciella slätterängsfloran.
- en tidspräglad inramning till gammelgården och Loussa minnestuga.

Skötselplan:

Länsstyrelsen meddelar föreskrifter om vården av reservatet genom att fastställa bifogade plan.

Reservatet skall utmärkas i enlighet med av statens naturvårdsverk utfärdade anvisningar.

Förvaltare:

Naturresevatet skall förvaltas av skogsvårdsstyrelsen.

Samråd:

Samråd skall vid förvaltningen fortlöpande äga rum med berörda myndigheter, skötselråd och markägare.

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet deltog landshövding Bengt Olsson, jämte ledamöterna Börje Andersson Sven Bergström, Edvin Ekholm, Emil Ericson, Bertil Helldin, Bo Hellsten, Birgit Hjalmarsson, Rune Karlsson, Torris Lars Larsson, Barbro Lång, Nils Steiving, Anna-Lena Winge och Johan Ö Ågren.

I den slutliga handläggningen deltog även länsråd Åke Etsare, förste länsassessor Stig Holback, länsarkitekt Nils Nyberg, naturvårdsdirektör Carl Sundt, tf överlantmätare Åke Svanteson, länsantikvarie Bengt Åkerlund och byrådirektör Björn Ströberg, föredragande.

Bengt Olsson

Björn Ströberg

Bilagor:

Karta

Skötselplan

SKÖTSELPLAN SKATTLÖSBERG, LUDVIKA KOMMUN

INNEHÅLL

Introduktion

Målsättning för naturvården

Förslag till dispositionsplan

Mark för rekreation

Rastplatser

Kommunikationer

Parkeringsplatser

Vägvisare och orienteringsskylt

Förslag till skötselplan

Historik

Några metoder vid hävd av naturreservatet

Skötselområden

Övrig skötsel

Bilagor:

Kartor

Fastighetsförteckning

INTRODUKTION

Skattlösbergs by är en gammal finnby i Grangärdes finnmarker i sydvästra Dalarna. Ca 13 km västerut från Sunnansjö efter väg 245, Sunnansjö-Fredriksberg, finns avtagsvägen till Skattlösberg. Byn ligger då ca 1,5 km rakt söderut. Se fig 1 och 2.

Skattlösbergs by består av ett tiotal smågårdar som ligger grupperade på en rätt stor avrundad höjd, vars topp når 366 m.ö.h. Typisk sådan höjdbebyggelse finns på många ställen i denna del av socknen och i grannsocknen Säfsnäs väster därom. I östra Grangärde är den gamla bondebebyggelsen i stort sett knuten till de mjälliga, stenfria sedimenten i dalgångarna, medan här i finnmarken bygden huvudsakligen brutits i höjdlägen.

Sommaren 1974 genomfördes en inventering av Skattlösberg som sedan har legat till grund för upprättande av förslag till

dispositions- och skötselplan för området. Detta förslag har arbetats fram tillsammans med representanter från markägarna, Skattlösbergs bygdegille och skogsvårdsstyrelsen.

Inventeringen är publicerad i serien "Meddelande från länsstyrelsen i Kopparbergs län" nr 1975:10.

Inventeringarna, som utförts, har också legat till grund för en jämförelse mellan vegetationen såsom den gestaltade sig då slätterängarna fortfarande hävdades och hur det är i dagens läge, då de inte längre hävdas.

Genom upphört bruk av slätterängarna har de starkt förbuskats av lövträd samt senare av gran, som nu snabbt utvecklas. Antalet arter har minskat medan ett fåtal arter ökat sin utbredning. Ett flertal för slätterängen karakteristiska arter har försvunnit eller lever kvar i reducerade bestånd.

Målsättningen med naturreservatet Skattlösberg är att bevara byns tilltalande landskapsbild och det särpräglade kulturlandskap såsom ett exempel på äldre finsk kolonisation i regionen. Genom speciell vård kan även de särpräglade slätterängarna och dess flora överleva. Den befintliga gammelgården och minnestugan, Luossa, över skalden Dan Andersson, får en tidspräglad inramning.

I detta förslag till dispositions- och skötselplan föreslås att området skall återfå sin prägel genom att åkrarna även i framtiden skall brukas och att nu igenvuxna hagar och slätterängar öppnas genom röjningar och bete. De speciella slätterängarna som bör bevaras måste ges en omsorgsfull vård som mycket liknar den som de utsattes för då de brukades för foderproduktionen.

MÅLSÄTTNING FÖR NATURVÅRDEN

att bevara Skattlösbergs by tilltalande landskapsbild och särpräglade kulturlandskap såsom exempel på äldre finsk kolonisationsbygd i regionen.

att ge floran på slätterängarna en möjlighet att överleva.

att ge en tidspräglad inramning till gammelgården och Luossa minnestuga.

FÖRSLAG TILL DISPOSITIONSPLAN

Mark för rekreation

För att drivandet av jordbruk inte skall störas och för att påfrestningar på naturen ej skall bli för kraftiga måste reservatets besökare kanaliseras. Detta bör dock knappast märkas som någon inskränkning av rörelsefriheten, då de flesta

besökarna vandrar ner till Luossa, som är minnesgård efter Dan Andersson. Även gammelgården tar emot många besökare.

De områden som ej får beträdas är självfallet åkrar som odlas eller vallar som ej är slagna samt tomtmark.

Områden som kan tåla besökare och därmed större slitage är Luossa och betesmarken runt om. Vidare gammelgården och Skattlösbergs högsta punkt, Finn Persbacke. Ytterligare ett område är området öster om vägen vid nuvarande parkeringsplats (i skötselplanen område 41).

Rastplatser (Se .fig 6)

Skötselområde nr 41 utgörs av en rastplats. Här finns bänkar och bord. Även soptunna är utplacerad. Antalet bord och bänkar torde kunna utökas något.

Bänkar finns också längs stigen till Luossa, samt på gårdsplanen.

Framme vid Lussa finns en brunn med dricksvatten samt ett torrdass. En brunn finns också vid f.d Tillmansgården efter stigen till Luossa.

Toaletter finns också i skötselområde 18 efter vägen mellan gammelgården och själva byn. Dessa bör flyttas till den nya parkeringsplatsen om sådan upprättas. Här bör också sopkärl ställas upp.

Vid gammelgården är bänkar utställda. Höjden Finn Persbacke bör utrustas med bord och bänkar.

Kommunikationer

Den väg, som leder upp till byn, är den enda större väg som finns inom området. Den går igenom byns centrala delar och fortsätter till Tattarfallet. Denna väg är en grusväg och någon beläggning av den föreslås ej. Underhållet bör ske med medel från naturvårdsverket. Så kallat krossmjöl från gruvindustrin kan läggas på för att förhindra svår dammbildning. Hastighetsbegränsning till 30 km/tim bör genomföras. En mindre väg leder från denna väg till en gård SO om Skattlösberg. Dessutom finns bilväg till gårdarna, se fig 4.

Ett nät av gamla körvägar finns i området. Många av dem är nu obrukade och därför stadda i igenväxning. Den mest använda går från parkeringsplatsen till Luossa. Några nya stigdragningar föreslås. Motiveringen till detta är att skapa möjligheter till rundvandring. De nya stigdragningarna följer i flera fall gamla fägator. Dragningen av dessa stigar framgår av fig 6.

Omläggningen av övre delen av stigen till Luossa motiveras av att det blir en naturlig sträckning från den nya parkeringsplatsen. Längre ner efter Luossa-stigen har vissa ändringar gjorts. De motiveras av kulturhistoriska skäl. Man vill här följa den gamla dragningen som kringgår åkermarken. Det var det naturligaste sättet förr då man inte kunde låta värdefull odlingsbar jord upptas av körvägar.

Parkeringsplatser (Se fig 6)

Nuvarande parkering finns väster om vägen, mittemot gångstigen till Luossa. Den kan komma att bli för liten i framtiden. En ny sådan kan då upprättas. Den bör då placeras öster om vägen och på gränsen mellan skötselområde 20 och 15 (se fig 9). Den föreslagna parkeringsplatsens läge framgår av fig 6. Parkeringsplatsen skall utan svårighet rymma ett tjugotal bilar. Den gamla platsen bör vid nybyggnad av P-plats enbart utnyttjas som buss-parkering. Vid nybyggnad av P-plats skall vägen från den intill de centrala delarna avstängas för trafik. Endast genomfartstrafik, markägare och annan behörig trafik tillåts. Bussar tillåts åka till den gamla P-platsen.

Fördelarna med den nya P-platsen är bl.a. att man även får en sådan i anslutning till gammelgården.

Vid de årliga arrangemang som förekommer t.ex. Luossafesten räcker inte parkeringsplatserna till. Detta medför att slagna vallar måste tas i anspråk. De bör då väljas så att de minst fuktiga används. På senare tid har skötselområde 5 a donats så att den skall gå att använda till detta ändamål.

Vägvisare och orienteringsskylt

Vid stora vägen mellan Sunnansjö-Fredriksberg finns en skylt som visar avtagsvägen till Skattlösberg.

Inom området finns skyltar som visar vart en del stigar går. Någon orienteringstavla finns ej. Sådana bör berätta om byns historia, naturförhållanden och sevärdheter. Karta över byn, där reservatets avgränsning, stigar, vägar, toaletter och sevärdheter ligger skall finnas. Orienteringstavlorna bör framställas i samarbete med bygdegillet. De bör göras av trä och placeras i anslutning till parkeringsplatserna och vara väl synliga men ändå smälta in i landskapsbilden.

Vägvisare vid stigar finns redan nu i viss utsträckning. En komplettering av antalet kan göras och de bör vara av trä.

Information om sevärdheter utanför byn och naturreservatet vilka lätt kan nås till fots bör ges. De stigar som leder dit skall märkas upp.

FÖRSLAG TILL SKÖTSELPLAN

Historik

Skattlösbergs brukade områden torde ha haft sin största utbredning omkring lagaskifte 1854-56. Sedan dess har en successiv nedläggelse framför allt av ängsmark skett, med början på de sämsta och längst bort belägna slogarna. Undan för undan har denna nedläggelse ryckt allt närmare de centrala delarna av gårdarna.

Denna nedläggelse av brukad mark har fortsatt in i våra dagar och har de sista årtiondena även gällt odlad åkermark. Av de gamla slätterängarna finns endast små partier kvar som har slagits till våra dagar och som slås även idag.

Igenväxning av de nedlagda åkrarna och slätterängarna har gått olika fort. En del har blivit betesmark och på så sätt hindrats från kraftig förbuskning. Betestrycket har dock varit svagt, varför vissa delar ändå blivit starkt igenväxta. Områden som ej utsatts för bete har även de växt igen olika mycket.

De slätterängar, som lades igen tidigt, i början på 1900-talet, bär idag ofta avverkningsmogen granskog.

Området utsattes för landskapsvårdande åtgärder första gången 1967. Då gjordes omfattande röjningar. Därefter har uppföljande röjningar skett vartannat och vart tredje år. Det gäller i stort områdena runt gammelgården, vägen samt områdena längs stigen till Luossa. Ängslätter har utförts några gånger och då i anslutning till gårdarna (G Karlsson, brev). Vissa områden betas. Det är emellertid ett mycket lågt betestryck, beroende på stora hagar och få djur. Djuren hör till två olika hemman och hålles därför i skilda hagar. Båda hagarna omfattar delvis skogsmark, som tidigare varit slätteräng. Antalet djur i den ena hagen har under 1974 varit tre kor och en häst och i den andra två kor.

Några metoder vid hävd av naturreservatet

Röjning

Med röjning avses borttagandet av buskar och unga trädplantor. Röjningen görs manuellt med olika verktyg. Efter röjningar blir det ofta kraftigt slyuppslag igen och därför krävs det uppföljande röjningar. Röjning bör utföras på hög- eller sensommaren, då inga fåglar häckar. Den är mindre effektiv höst och vinter. Mest verksam metod torde dock vara en tidig röjning strax efter lövsprickningen och en skottslätter redan samma sommar. Vid röjning bör slyet helst kapas ett stycke ovan marken, vid förnyad röjning lite längre ner osv. På så

vis uppstår mindre med stubbskott. Videbuskar kan eventuellt ryckas upp med rötterna.

Det röjda bör om det är stora mängder samlas och brännas, om det är små mängder kan det samlas i mindre högar för naturlig förmultning.

Gallring

Gallring avser att glesa ut ett befintligt träd- eller buskbestånd. Detta kan medföra att markvegetationen får mera ljus och blir kraftigare och att man får ett mera "leende landskap" med utsikt och rumsbildning. Gallring får ej utföras så, att man enbart tar bort träd med jämna mellanrum, utan det gäller att skapa öppnare ytor mellan träd i gruppvisa formationer. Gallring av de starkt stubbskottsbildande lövträden bör om möjligt göras på sommaren. Asp och gråal bör om möjligt ringbarkas, helst två år före avverkningen. Det avverkade virket tas till vara.

Slåtter

När slåtter sker på åkrar med vall bör den ske med gängse metoder. Även åkrar som upplåtits för bete behövs slås i emellanåt, de slås då maskinellt. De bevarade slåtterängar slås i juli månad. Enbart lie kan här användas på grund av stenigheten. Det slagna höet tillvaratages.

På område som inte skall slås årligen bör dock buskslåtter ske då och då.

Bete

För att hålla det eventuella naturreservatet öppet, måste ett effektivt bete till. Efter de röjningar som föreslagits kommer det att bli ett kraftigt lövslyuppslag. Detta kan då dämpas genom att man har betesdjur. Det torde ändå bli ofrånkomligt att uppföljande röjningar måste ske.

Val av betesdjur måste ske på många grunder, t.ex. vilka djurslag som nu används av markägarna, reservatets läge, växtgeografiska skäl, ekonomi m.m.

Beroende på vilket djurslag som används, får man olika typer av hagar. Nötboskap och hästar ger en något lummigare och trevligare hagmarkstyp, varför dessa är önskvärda.

De djurslag som har funnits i byn sedan länge är nötboskap och hästar. Två hemman har också sådan djurbesättning kvar. Det är hos A Hedlunds och G Karlssons som man ännu har djur, den senare har också häst. Nyligen har en arrendator införskaffat får.

Hedlunds och Karlssons djur betar idag stora delar av det föreslagna reservatet och dessutom stora arealer utanför. De omkringliggande områdena utgörs till viss del av gammal åker- och ängsmark, men också ren skogsmark.

De delar av Skattlösberg som föreslås bli betesmark måste ha ett effektivt bete för att de föreslagna röjningarna skall ge önskvärt resultat. Genom att använda de tillgångar som idag finns i form av Hedlunds och Karlssons djurbesättning kan man uppnå detta. Om de nuvarande beteshagarna minskas, så att djuren i första hand betar områden inom naturreservatet, kommer man att uppnå ett tillräckligt betetryck, som tillsammans med manuell röjning skapar ett vackert landskap i enlighet med målsättningarna. Skulle betet på eftersommaren bli knappt, skall djuren självfallet beta utanför reservatet. Det torde knappast bli aktuellt då det på eftersommaren blir nya områden, såsom slagna vallar och slätterängar, att beta.

På fig 7 framgår vilka områden som skall betas. Hela betesområdet har indelats i ungefärliga beteshagar. Till ytan omfattar de betade områdena ca 26 ha. 24 ha fördelas lika på de båda nötkreatursbesättningarna och drygt 2 ha betas av får. Fårens antal får ej överstiga 5-6 djur/ha. Ytterligare områden för bete tillkommer på sensommaren då, slagna vallar och slätterängar skall betas. Arealen av detta varierar från år till år beroende på hur stor del av åkrarna som används till vall. Enbart de områden som skall skötas som slätteräng omfattar 6 ha.

Betesperiodens längd har uppskattats till i ca 5 månader. Det gör att under en lång tid måste djuren födas med foder inomhus. Behovet av vinterfoder blir då stort och det är därför angeläget att tillräckligt stor åkerareal tas i anspråk för odling av detta. Av skötselplanen framgår att några nu nerlagda åkrar åter kan tas i bruk. Vallarna bör vara högst 3-4-åriga.

Stängsel och stängselgenomgångar

Utav de beteshagar som nu föreslås är en del redan inhägnade. Stängslet består oftast av taggtråd. De områden som skall stängslas in nu bör också det ha ett trådstängsel.

Stängsellängden för alla hagar totalt är ca 8.200 m.

Stängselåtgången för de olika fällorna är

- A 1.000 m
- B 2.500 m
- C 1.000 m
- D 900 m
- E 2.800 m

Som tidigare nämnts är delar av dessa fällor redan inhägnade. Det är främst delar av fällorna B, D och E.

Där stigar som är avsedda för allmänheten korsas av stängsel skall genomgångar ordnas. Utformningen av dessa bör vara så att över själva körvägen, där det är frågan om en sådan, upprättas ett led med roor eller tråd eller också en grind för att jordbruksmaskiner skall kunna komma igenom. Bredvid ordnas med en genomgång för besökare. Denna genomgång utformas så att människor lätt tar sig igenom medan djuren hindras. Exempel på utformning ges av fig 10. Av fig 8 framgår det vilka platser som är aktuella för dessa åtgärder. Ytterligare genomgångar tillkommer beroende på hur djurhållarna löser fällindelningen av vallar och slätterängar.

Där körvägar som mera är till för jordbruket och markägarna korsar stängsel, bör endast ett led eller en grind upprättas.

Några områden är särskilt botaniskt rika varför man noga måste ge akt på att de ej överbetas. Det är de områden som skall restaureras till slätteräng, vilka bör betas endast sedan den slagits på sommaren. Det andra området är skötselområdena 54, 58a, 62a och 63a.

Åkerbruk

Åkerbruket bör bedrivas efter ägarnas behov. Nu nerlagda åkrar bör kunna odlas av andra än ägaren. Om åkrar ändå läggs igen bör de övergå till betesmark. Det är ett viktigt mål att jordbruket i byn lever kvar. Ett växelbruk mellan vall (äng) och annan odling bör eftersträvas.

Slätterängar

Då ett av syftena vid avsättande av Skattlösbergs naturreservat är att bevara de speciella slätterängar, som förr var vanliga i Bergslagen, kräver dessa områden en vård eller ett brukningssätt som så långt som möjligt liknar de gångna tidernas. Då många av slätterängarna slutade att brukas redan tidigt detta sekel, har de flesta gått förlorade genom att de växt igen. De få resterna som är kvar idag bör därför bevaras och vårdas.

Slätterängarna bör först buskröjas och vid behov gallras i trädskiktet. Gran och tall får inte förekomma. Asp och gråal bör ringbarkas två år före fällandet, för att hindra rot-skottsupplag. Det röjda måste samlas ihop och fraktas bort. Det trädbestånd som skall finnas på en slätteräng skall vara glest och bestå av vissa arter. Träden får inte stå så tätt att foderproduktionen blir låg. Och ändå ska de finnas där för att ge en viss skuggning och ett tillskott av förna genom

lövfallet om hösten, De trädarter som får finnas är björk, sälg och rönn. Trädbeståndet skall i framtiden hållas relativt ungt. Alltså avverkas vid den framtida skötseln de äldsta träden då utglesning behövs. Sedan tillåts t.ex. enstaka skott från stubben att växa upp till träd. På detta sätt hålls slåtterängens trädbestånd livskraftigt. Avverkningar görs i framtiden helst om vintern, men en första gallring av alltför tätslutna bestånd görs med fördel på försommaren, eftersom stubbskottuppslaget då blir mindre, och kan avlägsnas genom skottslåtter redan samma eftersommar. Ris från röjning och avverkning och sådant som blåser ner m.m. tas bort.

Slåtter sker förhållandevis sent, omkring den 10-20 juli. Den skall utföras med lie. Samtidigt slås stubbskott och rotskott som kommer från röjda träd och buskar. Höet torkas och tas tillvara. Det får ej ligga kvar.

Slåtterängarna bör betas på eftersommaren efter slåttern. Alltså från början på augusti. Betesdriften kan hålla på så länge betet räcker eller till djuren tas in om hösten. Inget bete får ske före slåttern.

De djur som får beta slåtterängarna är kor och häst. Betetrycket får ej bli för starkt.

Skötselområden

Skötselplanen bygger på fältinventering gjort under sommaren 1974. Den bygger ej på någon vegetationskartering utan främst på de olika områdenas kulturella historia, hur de brukats och hur länge sedan detta skedde. Deras nuvarande utseende har också vägts in i bedömandet.

Hela det föreslagna naturreservatet har delats in i olika skötselområden. Redovisningen sker så att först kommer en allmän beskrivning av området. Sedan en målsättning där det kort redogörs hur området bör se ut och vad det skall användas till. Sist presenteras åtgärder för vården, dels de som är av engångsnatur, dels de som är mera, långsiktiga.

Eventuellt måste en omarbetning av skötselplanen ske efter kanske 5 à 10 år då man kan se hur de olika områdena har utvecklats.

Reservatets indelning i skötselområdena framgår av fig 9.

Område 1. UTGÅR

Beskrivning:

Torrare äng på f.d åker. Ej längre brukad, ej slagen på ca

3 år. Små granplantor och småbjörkar finns.

Målsättning:

Bör brukas som slåttervall eller annan odling.

Åtgärder:

Först buskröjas, sedan slåtter varje år.

Område 2. UTGÅR

Beskrivning:

Skogsmark. Omväxlande bestånd av fuktig gran- och tallskog samt torrare sådan. Berget går idagen på några ställen. I fältskiktet bl.a. blåbär, lingon och ljung.

Målsättning:

Skogen får i stort sköta sig själv. Betning kan få förekomma. Likaså ett försiktigt uttag av virke. Ej kalhuggning.

Åtgärder: Inga.

Område 3

Beskrivning:

Äng på f.d åker. Ej längre brukade, ej slagen på ca 5 år. Smågran och tall har kommit, likaså björksly. Ett större röse med lövly finns. Fläckvis mycket aspely.

Målsättning:

Bör brukas som slåttervall eller annan odling.

Åtgärder:

Se område 1.

Område 4

Beskrivning:

Ungskog mest bestående av gran och björk. Tidigare slåttermark.

Målsättning:

Gallras så att lövträd dominerar.

Åtgärder:

Utgallring av barrträd och gallring av övriga.

Område 5 a, b

Beskrivning:

Äng (förr åkrar). Ej längre brukade och troligen ej slagna på ca 5 år. Måttligt med slyuppslag bortsett från område b, där

mycket aspsly finns. Röjd 1975 och använd till bilparkering vid Luossafesten.

Målsättning:

Bör brukas som slåttervall eller annan odling.

Åtgärder:

Först buskröjning. Viss stubbröjning kan behövas innan normal slåtter kan ske. Slätter varje år.

Område 6

Beskrivning:

Skogsmark. Mest tät granskog, men även tät ungskog av gran och tall. Förr ingick området i slåtterängarna.

Målsättning:

Bör vara blandskog med stort lövinslag. Virkesuttag får ske, dock ej genom kalhyggesmetod.

Åtgärder:

Gallras och buskröjs.

Område 7

Beskrivning:

Tidigare slåtteräng. Den norra delen brukades som slåtteräng ända fram till 1950-talet. Nu är området starkt igenvuxet. Stora björkar finns kvar från tidigare brukningsform. Mycket unggranar finns. Även bestånd av gråal finns.

Målsättning:

Skapa en beteshage.

Åtgärder:

Röjning av unggranar samt gallring av större barrträd. Lövträd bör sparas i glesa bestånd. Gråalen lämnas tills vidare.

Område 8

Beskrivning:

Vall som brukas.

Målsättning:

Bör vara vall som slås varje år. Annan odling än vall vart fjärde år, så att vallen kan förnyas. Kan som ett andra hands alternativ övergå till beteshage.

Åtgärder:

Slätter varje år eller vid bete buskröjning vid behov. Ett

röse mot gården bör buskröjas vartannat år.

område 9

Beskrivning:

Tidigare slåtteräng. Nu igenväxt med unggranar och lövsly.

Stora björkar finns. Fuktig mark.

Målsättning:

Bör utvecklas till område med spridda lövträd, Kan brukas som beteshage.

Åtgärder:

Granen röjs bort och lövsly likaså. Sträva mot glest bestånd av björk och rönn. Området kan betas efter röjning. Återkommande buskröjning vid behov.

Område 10

Beskrivning:

Odlad åker.

Målsättning:

En fortsatt odling.

Åtgärder: Inga.

Område 11

Beskrivning:

Ca 4 m högt björksly med insprängda unggranar och tallar.

Mycket tätt.

Målsättning:

Skall utvecklas till hagmark och användas till bete.

Åtgärder:

Röjning av sly och barrträd. Sträva efter att spara några

björkar. Efter röjning bete och buskslätter vid behov.

Område 12

Beskrivning:

Skogsparti med granar, tall och björk. Relativt glest ställda.

Målsättning:

Bör vara fortsättning av område 2 och får ej kalavverkas, viss skogsvård bör utföras. Ger en fin inramning av gammelgården.

Åtgärder:

Kan betas, i övrigt inga.

Område 13

Beskrivning:

Större skogsparti med äldre granskog och enstaka stora björkar.

Målsättning:

Skall vara en skyddkappa för reservatet och utgöra ett naturligt slut på den brukade marken som finns innanför.

Åtgärder:

Eventuellt en lättgallring av gran. Partiet kan betas.

Område 14

Beskrivning:

Gammelhården med flera intressanta byggnader och föremål samt en kolmila.

Målsättning:

Skötseln regleras ej av denna skötselplan.

Område 15

Beskrivning:

Större skogsparti med övervägande gran. Inom området finns små, nu mycket starkt igenvuxna åkrar.

Målsättning:

Utvecklas som produktiv skogsmark. Dock får området ej kalhuggas.

Område 16

Beskrivning:

Glest ställda äldre björkar. Tidigare röjt. Endast lite sly finns.

Målsättning:

Bör brukas som hagmark med bete.

Åtgärder:

Buskröjning och därefter bete. Sedan röjning vid behov.

Område 17

Beskrivning:

Liten, nu ej brukad äng (f.d åker). Lövsly har börjat tränga in.

Målsättning:

Bör brukas som betesmark.

Åtgärder:

Busk röjes och betas därefter. Vid behov återkommande buskröjning.

Område 18 a, b

Beskrivning:

Tidigare slåtteräng som vuxit igen, men nyligen röjts upp. Består av glest ställda björkar och enstaka rönnar. Från tidigare röjningar har fläckvis mycket lövsly kommit upp.

Målsättning:

Delområde a brukas som hagmark genom betning, medan b brukas som slåtteräng.

Åtgärder:

Röjning av lövsly och unga barrplantor som kommer. En viss förnygring av björk och rönn bör ske. Delområde a betas årligen och buskröjes sedan vid behov. Delområde b slås varje år och skötes som slåtteräng, se område 59.

område 19

Beskrivning:

Tidigare brukad åker, nu äng som slås varje år men endast ur landskapsvårdande syfte.

Målsättning:

Brukas som åker eller alternativt som betesmark.

Åtgärder:

Om åkern betas bör den vid behov slås av med slåttermaskin.

Område 20

Beskrivning:

Hårt gallrad skogsmark. Friställda tallar och granar. Har buskröjts.

Målsättning:

Bör hållas öppet för att ge en vacker vy från vägen.

Åtgärder:

Buskröjning vid behov.

Område 21

Beskrivning:

Skogsmark med övervägande gran.

Målsättning:

Förblir skogsmark. Avverkning kan ske i liten skala. Får ej kalavverkas. Kan betas.

Åtgärder: Inga.

Område 22 a, b

Beskrivning:

Tidigare odlad åker. Nu utgör a betesmark och b obrukad äng.

Målsättning:

Åker- eller betesmark.

Åtgärder:

Åkerbruk eller bete.

Område 23

Beskrivning:

Odlad åker.

Målsättning:

Bör brukas som åker eller vall, Om ej skall området betas.

Åtgärder:

Vid bete slås området med maskin vid behov.

Område 24

Beskrivning:

Tidigare hela området slätteräng, men endast delar av de brukades fram till 1950-talet. Området röjdes 1970. Nu betas det. Det består av ett äldre glest björkbestånd med enstaka rönnar och några tallar. I fältskiktet finns bl.a. piprör, tuvtåtel och blåbär. En del lövsly tränger upp.

Målsättning:

Brukas som beteshage.

Åtgärder:

Buskröjning och bete. Återkommande buskröjning vid behov. En viss föryngring av björk och rönn i enstaka exemplar tillåts.

Område 25 a, b, c

Beskrivning:

Tre stycken små odlade åkrar brukade till vallodling.

Målsättning:

Brukas som åker eller äng. Kan även betas.

Åtgärder:

Vid bete maskinslås ytorna om lövsly kommer upp.

Område 26

Beskrivning:

Tidigare slätteräng, övergavs strax före 1950-talet. Området buskröjt 1971. Består av torr mark med björk, gran och tall. Busksly-uppslag finns.

Målsättning:

Brukas som betesmark.

Åtgärder:

Buskröjning och bete. Sedan vid behov återkommande buskröjningar. Gran och tall tillåta ej föryngra sig.

Område 27

Beskrivning:

Granplantering på gammal åker.

Målsättning:

Alt. 1 Området ingår i skötselområde 21 och granarna får stå kvar.

Alt. 2 Granarna röjs och med tiden brukas området som åker eller betesmark.

Åtgärder:

Alt. 1 Gallring av granar.

Alt. 2 Området röjes av helt och betas i ett par år, buskslätter kan behövas, sedan stubbröjes marken och området återgår till odlad åker.

Område 28

Beskrivning:

Stenröseparti med mycket lövsly.

Målsättning:

Bör hållas rent från högre buskar. Enstaka större lövträd får vara kvar, speciellt rönn.

Åtgärder:

Röjning och bete. Återkommande betning vid behov.

Område 29 a, b

Beskrivning:

Två torrare ängar. Tidigare odlad mark. Har slagits årligen utan att höet tillvaratagits.

Målsättning:

Åkrarna brukas som åker eller äng. I andra hand som betesmark.

Åtgärder:

Vid ängsbruk slåtter varje år. Om betesbruk slås området med maskin så att ej trädföryngring sker.

Område 30

Beskrivning:

Långt tillbaka brukat som slåtteräng, men nu i en längre tid som betesmark. Äldre björkar finns och likaså mycket unggranar.

Målsättning:

Brukas som betesmark.

Åtgärder:

Röjning av yngre barrträd. Äldre barrträd avverkas med tiden som husbehovs uttag. En viss föryngring av björk och rönn tillåts. Området betas. Återkommande röjningar då behov föreligger.

område 31

Beskrivning:

Odlad åker, nu vall.

Målsättning:

Brukas som åker eller äng. I andra hand betas området.

Åtgärder:

Om betesbruk slås området med maskin då lövsly eller barrplantor växer upp.

Område 32

Beskrivning:

Område som tidigare varit slåtteräng men som nu betas. Mycket asp finns, några av dem mycket stora.

Målsättning:

Brukas som betesmark.

Åtgärder:

Röjning av lövsly och eventuella barrplantor. Betas. Återkommande röjningar vid behov. Eventuellt gallring av yngre aspar genom ringbarkning.

Område 33

Beskrivning:

För länge sedan brukat som slåtteräng, men nu sedan några årtionden endast betesmark. Området igenvuxet med unga granar och fläckvis finns mycket gråal. En del asp finns.

Målsättning:

Brukas som betesmark.

Åtgärder:

Unggranarna och tallarna röjes, likaså lövsly. De äldre granarna kan tas successivt till husbehovsvirke. Gråalen åtgärdas ej, likaså aspen. Området betas. Återkommande röjningar vid behov.

Område 34

Beskrivning:

Slåtteräng som fortfarande hävdas. Har glesställda björkar, enstaka rönnar och några aspar.

Målsättning:

Skall brukas som slåtteräng genom årlig hackslog med lie. Skall ej betas.

Åtgärder:

Årlig slåtter med lie, även årlig buskröjning.

Område 35 a, b

Beskrivning:

Två odlade åkrar.

Målsättning:

Bör brukas som åker eller äng. I andra hand betas åkrarna.

Åtgärder:

Vid bete sker maskinslåtter av ytorna om trädföryngring sker.

Område 36

Beskrivning:

Tidigare odlad åker. Nu äng som slås årligen men höet nyttjas

ej.

Målsättning:

Bör brukas som åker eller äng. I andra hand betas området.

Åtgärder:

Om området brukas som betesmark slås det vid behov.

Område 37

Beskrivning:

Mark som tidigare röjts, betas ej. Enstaka lövträd finns, lövsly kommer.

Målsättning:

Området bör betas.

Åtgärder:

Röjning av lövsly. Betas. Återkommande röjningar vid behov.

Område 38 a, b

Beskrivning:

Odlad åker.

Målsättning:

Bör odlas som åker eller äng. I andra hand betas området.

Åtgärder:

Vid bete slås ytorna med maskin vid behov.

Område 39

Beskrivning:

Område i anslutning till stenröse. Lövsly av bl.a. sälg, rönn och björk.

Målsättning:

Bör hållas rent från buskar, och brukas som slåtteräng med årlig slåtter.

Åtgärder:

Röjning av sly, sedan återkommer röjningar. Årlig slåtter.

Område 40 a, b, c

Beskrivning:

Två större ängar och en något mindre. Tidigare odlad åker nu slås de endast för att ej växa igen.

Målsättning:

Bör brukas som åker eller äng. I andra hand skall de betas.

Åtgärder:

Om bete maskinslätter vid behov.

Område 41

Beskrivning:

Slätteräng som ej längre brukas. Dock har landskapsvårdande röjningar skett. Området har glest ställda björkar och rönnar. Området ligger på andra sidan vägen vid parkeringsplatsen, i den centrala delen av byn.

Och därför har man placerat ut rastbänkar och bord.

Målsättning:

Området bör hållas öppet genom slätterängsbruk.

Åtgärder:

Röjning av lövsly sedan årlig slätter med lie.

Område 42

Beskrivning:

En torrare obetad och oslagen slätteräng. Enstaka rönnar och björkar finns. Lövsly finns.

Målsättning:

Bevaras som slätteräng eller beteshage.

Åtgärder:

Röjning av sly och sedan hackslog med lie eller om området betas, årligt bete och lövslyröjning vid behov.

Område 43

Beskrivning:

Torrt och stenigt område med berg i dagern. Tidigare slätteräng, men inte brukade sedan före 1950. Området har glest bestånd med asp och en del rönn och björk. Måttligt uppslag med sly.

Målsättning:

Området hålles öppet genom bete och röjning.

Åtgärder:

Lövslyröjning och sedan bete årligen. Återkommande röjningar vid behov. Eventuellt kan en gallring av aspen ske genom ringbarkning.

Område 44 a, b, c

Beskrivning:

Tre mindre ej längre brukade åkrar. a utgörs av torrare sluttande mark, medan b och c är betydligt fuktigare med t.ex. kärrtistel. Endast lite lövsly på själva ytorna, men runt åkrarna i diken och på rösen finns rikligt med högre lövsly och unggranar.

Målsättning:

Åkrarna hålls öppna genom bete och röjning.

Åtgärder:

Röjning av åkerkanter och rösen och även själva åkerytorna. Därefter årligt bete och röjning vid behov. Eventuellt kan ytorna slås av vid behov.

Område 45

Beskrivning:

Område mellan två åkrar bevuxet med asp och björk, fläckvis sly av gråal. Enstaka granar finns. Stenrösen finns.

Målsättning:

Bör hållas rent från sly, enstaka större träd kan få finnas kvar.

Åtgärder:

Röjning av sly och gran. Om gallring av asp bör det ske genom ringbarkning. Området bör betas och återkommande röjningar av sly görs vid behov.

Område 46

Beskrivning:

Åker som är starkt igenvuxen med unggranar och lövsly.

Målsättning:

Kan övergå till skogsmark.

Åtgärder:

Röjning av granarna. Vid återkommande gallringar bör man sträva att få beståndet uppblandat med lövträd.

Område 47

Beskrivning:

Smalt område bestående av skogsmark med lövsly. I södra delen hög granskog. Området passeras av en väg i norra delen.

Målsättning:

Bör utgöra en avslutning på reservatet. Hålles öppet med hjälp av röjning och bete.

Åtgärder:

Röjning av sly och unga barrträd. Betas upp till vägen. Återkommande röjningar vid behov.

Område 48

Beskrivning:

Blåbärsgranskog som ställvis är ganska fuktig. Inslag av björk och asp finns.

Målsättning:

Se omr. 13.

Åtgärder:

Se omr. 13.

Område 49

Beskrivning:

Åker som delvis odlas.

Målsättning:

Bör odlas eller brukas som äng. I andra hand användas som betesmark.

Åtgärder:

Om bete kan slåtter behövas med några års mellanrum. Kan ske med maskin.

Område 50 a, b

Beskrivning:

Två tidigare brukade åkrar, som nu endast slås ur landskapsvårdande syfte. A är en fuktigare åker medan b är torrare och sluttande.

Målsättning:

Bör brukas som åker eller äng. I andra hand betas.

Åtgärder:

Om betning sker bör ytorna slås med maskin med några års mellanrum.

Område 51

Beskrivning:

Område som tidigare varit slåtteräng nu obrukat. Utgörs av åker och vägkanter som ställvis är sluttandes dels av mycket fuktiga ängskärr med örter som kärrtistel, älgört, kråklöver och slåtterblomma. Äldre björkar finns i ett glest bestånd. Lövsly finns, särskilt efter områdets kanter. I södra delen finns en del äldre granar.

Målsättning:

Skall nyttjas som slåtteräng.

Åtgärder:

Efter röjning av lövsly och unga barrträd bör området slås årligen. Skötes som slåtteräng, se även område 59.

Område 52

Beskrivning:

Området ingår i en beteshage och är alltså betad. Enstaka större björkar finns.

Målsättning:

Brukas som beteshage.

Åtgärder:

Vid behov röjning av unggran och lövsly. Området betas.

Område 53 a, b

Beskrivning:

Utgörs av åkrar som fortfarande brukas.

Målsättning:

Bör brukas som åker eller vall. I andra hand skall de betas.

Åtgärder:

Vid betning slås ytorna om trädplantor växer upp.

Område 54

Beskrivning:

Har tidigare varit slåtteräng. men används nu som beteshage. Området hyser mycket lövträd, såsom björk och asp. Det är örtrikt och friskt. Nu sker en snabb igenväxning av unggranar och lövsly.

Målsättning:

Bör brukas som beteshage.

Åtgärder:

Röjning av gran och lövsly. Bete årligen. Återkommande röjningar vid behov. Eventuellt gallring av de äldre träden.

Område 55

Beskrivning:

Parti mellan åkrar som hackslås varje år. Finns runnor med enstaka mindre lövträd på.

Målsättning:

Bör hållas rent från lövsly med hjälp av slåtter och röjningar.

Åtgärder:

Årlig slåtter och tillvaratagande av höet. Slyröjningar vid behov.

Område 56

Beskrivning:

Odlad åker. Utgör den s.k Trolltomta.

Målsättning:

Skall odlas som åker eller vall. I andra hand betas.

Åtgärder:

Vid bete bör slåtter av ytorna ske om trädplantor kommer upp.

Område 57

Beskrivning:

Ett område med tät yngre lövskog, mest björk.

Målsättning:

Bör röjas och bli slåtteräng.

Åtgärder:

Röjning av sly och gallring av de större björkarna. Enstaka exemplar får stå kvar. Skötsel som område 59.

Område 58 a, b

Beskrivning:

För länge sedan slåtteräng. Nu starkt igenvuxet, men fortfarande betat. Enstaka äldre björkar finns. Mycket unggranar och även tallar växer upp. Av lövsly är björk och asp vanligast. Området är örtrikt.

Målsättning:

a bör efter röjning nyttjas som beteshage. b skall återgå till slåtteräng.

Åtgärder:

Röjning av ungtall och gran samt lövsly. Därefter betas delområdet årligen. Återkommande röjning blir troligen nödvändig varannat år. För delområde b gäller att det röjes från barrträd och lövsly, sedan årlig slätterängsskötsel, se område 59.

Område 59

Beskrivning:

Utgörs av en slätteräng som brukats ganska sent in i våra dagar. Har glest ställda björkar. Efter tidigare röjningar har lövsly kommit. Området är Sjörs specialområde och därför väl dokumenterat.

Målsättning:

Bör brukas som slätteräng med alla dess olika faser. Innebär bl.a. manuell slätter.

Åtgärder:

Röjning av lövsly årligen samt slätter årligen, höet bortfraktas. Området får ej betas förrän efter slätter.

Område 60

Beskrivning:

Har tidigare varit slätteräng men nu vuxit igen mycket starkt med asp. Har nyligen röjts och den betas årligen. Enstaka björkar finns.

Målsättning:

Bör restaureras och återigen brukas som slätteräng.

Åtgärder:

Röjning av lövsly, troligen varje år. Gallring av större aspar efter ringbarkning, sträva efter att minska aspförekomsten och istället gynna björk och rönn. Området slås årligen.

Område 61

Beskrivning:

Tidigare odlad åker. Nu betas området. Lövsly finns runt kanterna.

Målsättning:

Kan användas som beteshage eller som åker.

Åtgärder:

Lövslyröjningar runt kanterna. Området slås med slättermaskin

för att få bort smått lövsly. Betas årligen.

Område 62 a, b

Beskrivning:

Fuktigt parti som tidigare var brukat som slåtteräng. Har vuxit igen starkt, men röjts. Nu enstaka björkar och rönnar. Mycket lövsly kommer. Området betas.

Målsättning:

Delområdena a utnyttjas för bete medan b återgår till slåtteräng eller kärrslog.

Åtgärder:

Delområde a röjes från lövsly och betas årligen med nötkreatur eller häst. Återkommande röjningar vid behov. Delområde b röjes från lövsly och barrträd. Uppstädning från tidigare röjningar måste utföras. Årlig slåtter skall ske.

Område 63 a, b och c

Beskrivning:

Utgjordes förr delvis av slåtteräng. Nu är det ett glest bestånd av björkar, en del rönn och i nordvästra delen mera asp. Området har tidigare röjts. Betas årligen. Genomflyttas av Polkabäcken.

Målsättning:

Delområde a och c nyttjas som beteshage, medan b återgår till att brukas som slåtteräng. En mycket hög en som finns i b bör bevaras väl.

Åtgärder:

Röjning av lövsly och barrträdplantor för delområdena a och c bete årligen. Återkommande röjningar görs vid behov. Eventuellt kan gallring göras i träskiktet. Vid bäcken ordnas ett vattningsställe (önskvärt under torrsomrar). För delområde b gäller att det återgår till slåtteräng och slås varje år, se även område 59.

Område 64

Beskrivning:

Utgörs av en sluttning från en tidigare åker.

Området är stenigt och har mycket aspsly och större aspar. Det är tidigare röjt.

Målsättning:

Betas eller hackslås/röjes årligen beroende på hur område 65

nyttjas.

Åtgärder:

Röjning av aspsly. Betas eller slås årligen. Eventuellt en gallring av större aspar genom ringbarkning.

Område 65

Beskrivning:

Är en tidigare brukad åker (Holåkern), nu nyttjad endast som betesmark. Uppslag av små lövplantor finns.

Målsättning:

Hålles öppet med hjälp av bete eller åkerbruk.

Åtgärder:

Området slås med maskin för att få bort lågt lövsly. Betas årligen. Återkommande slätter vid behov.

Område 66

Beskrivning:

Mindre område med mycket lövsly och tätt med björkar.

Målsättning:

Skall hysa ett fåtal lövträd.

Åtgärder:

Röjes och gallras. Återkommande röjningar av sly göres vid behov.

Område 67

Beskrivning:

Ett långsmalt parti mellan två åkrar, består av stenrösen. Mycket slyuppslag.

Målsättning:

Skall hållas öppet med röjning.

Åtgärder:

Buskröjes och hålls sedan efter med återkommande röjningar.

Område 68

Beskrivning:

Brukad åker, starkt sluttande.

Målsättning:

Skall brukas som åker eller vall. I andra hand betas.

Åtgärder:

Om bete skall den slås av med slåttermaskin då lövsly kommer upp.

Område 69

Beskrivning:

Område som tidigare har varit slätteräng. Delvis är den mycket fuktig och delvis starkt sluttande från åkrar. Glest med björkar finns. Det är tidigare röjt men nu kommer mycket lövsly. Området delvis betat. Några större granar finns i södra delen.

Målsättning:

Skall nyttjas som betesmark.

Åtgärder:

Röjning av sly sedan bete årligen med nöt eller häst. Återkommande röjningar vid behov.

Område 70

Beskrivning:

Två mindre åkrar som är igenplanterade med gran, har nu en höjd av 2-4 m. Båda åkrarna är starkt sluttande.

Målsättning:

Utveckling till skogsmark.

Åtgärder:

Gallring av beståndet.

Område 71

Beskrivning:

Äldre åker som nu betas. Området är fuktigt. Mycket lövsly kommer, röjningar har tidigare skett.

Målsättning:

Bör brukas som vall, för att skapa en kärrodlingslik brukningsform.

Alternativ:

Betesmark.

Åtgärder:

Röjning av sly sedan slätter varje år.

Område 72

Beskrivning:

Tidigare delvis slåtteräng. Nu fuktig björkhage som betas. I södra delen inslag av gran och tall. Området är tidigare röjt. En del björksly kommer.

Målsättning:

Nyttjas som betesmark.

Åtgärder:

Röjning av sly, sedan bete årligen. En hårdare gallring av barrträd bör ske. Vid behov återkommande slyröjningar.

Område 73

Beskrivning:

Ett mycket fuktigt parti med ex. hjortron och bladvass. Tall, gran och björk finns och en del lövsly. Området är dikat. Troligen känsligt för tramp.

Målsättning:

Bör utvecklas utan större ingrepp. Har lagts utanför betesfällorna.

Åtgärder:

Viss röjning av sly. Återkommande röjningar vid behov.

Område 74

Beskrivning:

Tidigare åkermark som varit mycket fuktigt. Nu nyttjas det som betesmark. Mycket lövsly finns.

Målsättning:

Skall nyttjas som slåttermark.

Åtgärder:

Röjning av sly sedan årlig slåtter.

Område 75

Beskrivning:

Utgörs av skogsmark som omgärdar Luossa och dess åkrar. Mest finns gran, men även björk ingår.

Målsättning:

Bör finnas kvar som en skyddskappa för reservatet. Skogen får utvecklas utan ingrepp. Kan betas.

Åtgärder:

Området betas årligen. Bakom Luossas loge finns mycket skräp som skall rensas bort.

Område 76

Beskrivning:

Ett parti bestående av bl.a. stenrösen. Mest finns där asp och endast lite sly har kommit upp. Området betas.

Målsättning:

Brukas till betesmark.

Åtgärder:

Röjning av sly sedan årligen bete. Vid behov återkommande röjningar. Rönnar på stenrösen bör få vara kvar.

Område 77

Beskrivning:

Består av tidigare brukade åkrar men som endast nyttjas till bete. Lövsly uppträder fläckvis.

Målsättning:

Nyttjas som betesmark.

Åtgärder:

Röjning av lövsly och årligt bete. Yterna kan behövas slås om lövsly växer upp. Plöjning av området skall utföras vid behov.

Område 78

Beskrivning:

Är ett mindre område med bl.a. stenrösen. Enstaka lövträd finns. Lövsly kommer igen efter tidigare röjningar. Området betas.

Målsättning:

Bör hållas öppet med bete.

Åtgärder:

Buskröjning och årligt bete, sedan återkommande röjningar vid behov.

Område 79

Beskrivning:

Ett tidigare röjt parti. Nu mest björkar men unggranar finns. Fläckvis mycket alsly. Ej betat.

Målsättning:

Skall vara björkhage med enstaka barrträd.

Åtgärder:

Röjning av unggranar och lövsly, därefter årligt bete.

Återkommande röjningar vid behov.

Område 80

Beskrivning:

Utgöres av Luossas gårdstomt och är instängslat med gärdesgård. Flera större rännar och björkar finns.

Målsättning:

Bör bevaras i samråd med hembygdsföreningen.

Åtgärder:

Området slås med lie varje år.

Övrig skötsel

Vissa formationer i terrängen behöver presenteras särskilt och likaså är vården av dem ofta avvikande från de övriga områdenas skötsel.

1. Vägar och stigar

Dikesrenarna som hör till vägen genom byn bör slås varje år. De första åren kan det på vissa ställen bli aktuellt med buskröjning. Två områden bör fredas från slätter och enbart buskröjas. Det är två mindre stycken av den östra dikesrenen av huvudvägen. Den första strax söder om nedfarten till G. Karlssons gård och den andra strax söder om stigen till Luossa. På dessa ställen växer mästerot.

Av stigarna är det i stort sett bara den som går till Luossa från P-platsen som utsätts för ett årligt slitage så att den hålls öppen. På några ställen är denna stig hårt sliten och bör repareras. Här bör ett lämpligt material användas, ett som dels tål slitaget och inte spolats bort av regn- och smältvatten och dels ett som passar in i landskapsbilden. Det kan också bli aktuellt att bygga någon form av kavelbro över bäcken i skötselområde 63.

De stigar som bör hållas öppna ur rekreationssynpunkt redovisas i fig 6. Här bör buskröjning ske. Många är mycket igenvuxna av lövsly som växer efter kanterna, Återkommande röjning måste ske då lövsly återigen växer upp, Där stigarna passerar bäckar bör kavelbroar byggas.

Brukningvägar fram till åkrar och liknande hålls öppna genom

röjning.

2. Stengärdesgårdar och rösen, samt runnor.

Dessa som ofta ligger i kanten på åkrar bör hållas fria från buskar genom röjning. I runnor kan enstaka träd få växa upp. Dessa träd bör vara björk, rönn eller sälg. En generationsväxling kan åstadkommas genom att man aldrig låter dessa träd bli riktigt gamla, utan man avverkar den efter 15-25 år. Förr var runnor och stenrösen ofta platser som fick ta emot ris m.m. som röjts och samlats ihop.

3. Slåtterängar.

Deras speciella skötsel har presenterats under rubriken "Några metoder vid hävd av naturreservatets slåtterängar". I tabell 1 har de olika områdenas föreslagna skötsel presenterats.

Tabell 1. Sammanställning av områdenas föreslagna, huvudsakliga skötsel.

Skogsskötsel:	4, 6, 12, 13, 15, 21, 46, 48.
Betesmark:	7, 11, 12, 16, 17, 18a, 20, 24, 26, 27, 28, 30, 32, 33, 37, 43, 44, 45, 47, 52, 54, 58a, 61, 62a, 63a, c, 64, 65, 69, 70, 71, 72, 75, 76, 77, 78, 79.
Slåtteräng:	18b, 34, 39, 41, 42, 51, 55, 57, 58b, 59, 60, 62b, 63b, 74.
Åkermark:	3, 5, 8, 10, 19, 22, 23, 25, 29, 31, 35, 36, 38, 40, 49, 50, 53, 56, 68.
Övrigt:	9, 14, 66, 67, 73, 80.